

2/7

Religiöst larv

Församlingsbladen innehåller inte sällan saker som på de kristna borde verka som hädelse och på andra gör ett intryck av otrolig larvighet. Gustaf Adolfs Församlingsblads sommarnummer i Hälsingborg ger goda exempel. Den "ledande" artikeln heter "Skall Gud få vara med H 55?" och börjar på följande sätt: "Alla tänker vi på sommar, sol och semester. Hundratusen tänker på H 55."

Hur många tänker på Gud?"

Sedan kommer "Recept för mer lycka i äktenskapet" med reflexioner som dessa: "Ett äktenskap är precis så lyckligt som båda makarna gör det. I samtalet äkta makar emellan, liksom i kirurgien, bör kniven brukas med varsamhet. Läs gärna tidningen men låt den inte bli en skiljemur mellan er." Slutligen får läsarna recept på en "Bön under H 55": "Herren välsigne och bevara vårt kära Hälsingborg! Må den Högste under H 55 styra allt så, att denna sommar blir oss till glädje och nytta... Må Herren, om han inte vill förhindra det onda, visa människor att han inte låter gäcka sig utan att vad en människa sår, det skall hon också skörda." Här får Gud rent av en uppmaning att ingripa rejält och hårt — pekoralisten är tydligen missbelåten med Vår Herre.

D • N

3/7 1955

Freds- och krigspropaganda

I några briljanta och livligt uppmärksammade artiklar har dr Vilhelm Scharp givit en återblick på nazismens propaganda före det andra världskriget. Han slår fast att freden och fredsviljan var nyckelord i denna propaganda. Så är det, betonar han också, alltid i den aggressiva diktaturen. Den förste Napoleon talade om sin iver att bevara freden före och efter varje erövring, den andre Napoleon började sin krigiska bana genom att inför maktövertagandet förkunna "kejsardömet, det är freden". I våra dagar ser vi samtidens mest aggressiva tyranni på sockeln av tio erövrade stater förkunna att det är freden man syftar till och alltid syftat till.

Denna systematiska och alldeles abstrakta fredspropaganda har flera syften. Den inger sympati i största allmänhet, därför att en av de få saker vi alla önskar är fred. Den inger en känsla av trygghet och är därigenom det bästa medlet att hindra motståndarna från försvarsåtgärder. Upprepadet av ordet fred verkar i framgångsrika fall på offret som en hypnos och är redan därigenom en förberedelse för kriget eller för segern utan krig. Vi minns ännu hur Hitlers försäkran efter varje triumf att han nu var definitivt nöjd, inställd blott på fredens bevarande, nästan in i det sista lurade lättrogna människor och även statsmän på demokratis ledande poster. Ännu på sommaren 1939 glädde sig folk åt Hitlers fredsfrökunnelse; Hitler hade ju redan kallat partidagen i september för "fredens partidag". De personer som gjorde mest för att bereda vägen för Hitler till vårt land — en Sven Hedin, en Böök — flödade av löften om fred på Hitlers vägnar.

Men fredspropagandan har även en annan funktion. Dess huvudsats är: "Vi önskar ingenting annat än fred." Men underförstått eller klart uttryckt säges med dessa ord också: "Det är bara vi som önskar fred, de andra är krigiska." I nazismens och kommunismens agitation bildar dessa satsar tillsammans den stora avgörande parollen. De andra är krigshetsare, det är det centrala: de rustar, bildar allianser som om de trodde att vi oskyldiga människor ville dem något ont, se där beviset för deras egen ondska. På detta sätt bereds det egna folket för en kamp mot de onda makterna, och inom dessa försvagas viljan till motstånd.

Till spelet hör också att även erövringarna betecknas som led i fredsarbetet. Då Hitler i München fått en stor del av Tjeckoslovakien skröt han visserligen i några sammanhang över sin framgång, men i huvudsak betonade han hur beskedlig han varit som inte tagit alltihop, som rent av vid västmakternas kapitulation lovat dem fred för framtiden. Och under tal på hösten 1939 angrep han de engelska statsmän — Churchill och Eden — som klagade över vad som skett; hur kunde England efter alla Hitlers eftergifter tolerera sådana krigshetsare?

Så går det steg för steg. Det är alltid de andra som hindrar freden. Varför kunde England inte sluta fred efter Polens erövring, varför kunde inte Europa bli stillsamt, fogligt och lyckligt inför den tyska nyordningen? Det var det bombarderade England med dess städer

som skulle "utraderas", det var de jagade motståndsmännen i Frankrike, Norge och Danmark som var ansvariga för vad som skedde, inte Hitler med sin brinnande längtan efter fred och lugn. På visst sätt var denna freds vänlighet utan tvivel ärlig. Alla, sannolikt även Hitler, ville hellre vinna sina mål utan krig. Det är den elake som inte ger med sig, som inte ger sig, som är skulden till det onda som sker. Tankegången är mänsklig: alla känner vi dessa ondsinta som får kraft till gemenheter genom tron på de andras fula avsikter.

En fredspropaganda av detta slag, tyranniets fredspropaganda, går alltså automatiskt över i krigspropaganda. Vad som behövs för att försvara en erövring eller att motivera en ny erövring är just att egga det egna folket och försvaga de andra genom att tala om sin vilja till fred och de andras sabotage av freden. I den genren kan erövrarna fortsätta till

dess de tagit hela världen; Napoleon gjorde det till Waterloo, Hitler till bunkern i Berlin.

Till denna inåt och utåt riktade fredspropaganda hör också uppvisandet av de finrum, de ofta särskilt eleganta finrum, som finns även i diktaturerna. Officiella resor, där det dessutom blir de inbjudnas plikt att svassande tacka för maten, är härvid oskattbara. Ty varje framställning som talar om de effektiva anläggningarna, de flotta hotellen, de glada ansiktena utan att beröra det ohyggliga, som är diktaturens särprägel, blir ett slags propaganda för regimen. Jaså, bilvägarna är så bra i Tyskland, Hitler är rar mot barn, Göring ger ståtliga fester — blott detta riktiga och nakna konstaterande döljer sanningen genom att inte nämna hela sanningen. Visst finns det präktiga saker att se i tyranniets Berlin eller Moskva, i Peróns Argentina och i rasförtryckets Sydafrika. Men vi får inte tala om det utan att tala om det andra, det avvikande och väsentliga, annars ljuger vi genom tystnad. Det är denna sorts lögn, användbar utåt och inåt, som är de officiella resornas ofrånkomliga förbannelse.

Den propaganda som nu berörs blommar mer än någonsin i den kommunistiska politiken. Det är mot denna bakgrund vi måste se dagens utrikespolitiska debatt.